

CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE

**SAŽETA FINANCIJSKA IZVJEŠĆA ZA RAZDOBLJE
TIJEKOM GODINE KOJE JE ZAVRŠILO 31. OŽUJKA 2021.**

(nerevidirana)

u skladu sa zahtjevima Međunarodnog računovodstvenog standarda 34

Sarajevo, 28. travnja 2021. godine

KAZALO

Stranica

Odgovornost za finansijsko izvještavanje	1
Izvješće o dobiti ili gubitku	2
Izvješće o sveobuhvatnoj dobiti	3
Izvješće o finansijskom položaju	4
Izvješće o promjenama u kapitalu	5
Izvješće o novčanim tokovima	7
Odabrane bilješke uz sažeta finansijska izvješća	9-38

1	Osnovne informacije
2	Osnova za pripremu
3	Aranžman valutnog odbora
4	Klasificiranje i mjerenje fer vrijednosti finansijske imovine i finansijskih obveza
5	Upravljanje finansijskim rizicima
6	Neto kamatni prihodi
7	Neto prihodi od naknada i provizija
8	Neto realizirani dobiti od prodaje dužničkih instrumenata po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit
9	Neto dobiti od tečajnih razlika
10	Ostali rashodi / prihodi
11	Troškovi osoblja
12	Administrativni i ostali operativni troškovi
13	Neto (povećanje) rezerviranja za očekivane kreditne gubitke
14	Neto dobit za razdoblje
15	Depoziti kod inozemnih banaka
16	Dužnički instrumenti
17	Monetarno zlato
18	Ostala imovina
19	Novčanice i kovanice u optjecaju
20	Depoziti banaka
21	Depoziti Vlade i ostalih javnih institucija
22	Ostale obveze
23	Kapital
24	Novac i novčani ekvivalenti
25	Transakcije sa povezanim osobama
26	Izvanbilančne stavke
27	Članstvo BiH u Međunarodnom monetarnom fondu
28	Događaji poslije datuma izvještavanja

ODGOVORNOST ZA FINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE

Uprava Centralne banke Bosne i Hercegovine je odgovorna za ova sažeta finansijska izvješća, koja su pripremljena u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine i Međunarodnim računovodstvenim standardom 34: „Financijsko izvještavanje za razdoblja tijekom godine“.

Uprava je odgovorna za dosljednu primjenu odabranih računovodstvenih politika, donošenje razumnih i uvjerljivih prosudbi i procjena i za vođenje odgovarajućih računovodstvenih evidencija koje u svakom trenutku omogućavaju pripremanje finansijskih izvješća. Uprava ima opću odgovornost za poduzimanje koraka koji su joj u razumnoj mjeri dostupni i za sprovođenje takvih internih kontrola koje omogućavaju očuvanje imovine Centralne banke Bosne i Hercegovine te sprječavanje i otkrivanje prijevara i drugih nepravilnosti.

Upravno vijeće je odgovorno za nadgledanje procesa finansijskog izvještavanja Centralne banke Bosne i Hercegovine koje izvršava i preko Revizorskog komiteta formiranog kao tijela Upravnog vijeća. Nakon pregleda sažetih finansijskih izvješća od strane Revizorskog komiteta, isti se odobravaju od strane Upravnog vijeća i podnose Predsjedništvu Bosne i Hercegovine.

Ova nerevidirana sažeta finansijska izvješća predstavljaju istinito i vjerno, u svim značajnim aspektima, finansijski položaj Centralne banke Bosne i Hercegovine te rezultate njezina poslovanja i novčanih tokova na dan i za razdoblja predstavljena u ovim sažetim finansijskim izvješćima.

Priložena nerevidirana sažeta finansijska izvješća na stranicama od 2 do 38 odobrena su od strane Upravnog vijeća 28. travnja 2021. godine.

dr. Senad Softić
Predsjedatelj Upravnog vijeća
Guverner

mr. Edis Kovačević
Rukovoditelj Odjela za računovodstvo i financije

IZVJEŠĆE O DOBITI ILI GUBITKU (NEREVIDIRANO)

U tisućama KM	Bilješka	1.1. - 31.3. 2021.	Za razdoblje 1.1. - 31.3. 2020.
Kamatni prihodi		12.525	13.450
Kamatni rashodi		(9.463)	(7.064)
NETO KAMATNI PRIHODI	6	3.062	6.386
Prihodi od naknada i provizija		4.680	4.888
Rashodi od naknada i provizija		(186)	(167)
NETO PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA	7	4.494	4.721
Neto realizirani dobiti od prodaje dužničkih instrumenata po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	8	2.023	1.578
Neto dobiti od tečajnih razlika	9	289	125
Ostali rashodi / prihodi	10	(4)	15
OPERATIVNI PRIHODI		9.864	12.825
Troškovi osoblja	11	(4.341)	(4.249)
Administrativni i ostali operativni troškovi	12	(2.195)	(1.913)
Troškovi amortizacije		(619)	(635)
OPERATIVNI TROŠKOVI		(7.155)	(6.797)
FINANCIJSKI REZULTAT PRIJE REZERVIRANJA ZA OČEKIVANE KREDITNE GUBITKE		2.709	6.028
Neto (povećanje) rezerviranja za očekivane kreditne gubitke	13	(84)	(54)
NETO DOBIT ZA RAZDOBLJE	14	2.625	5.974

Odabrane bilješke na stranicama od 9 do 38 čine sastavni dio ovih sažetih finansijskih izvješća.

IZVJEŠĆE O SVEOBUHVAATNOJ DOBITI (NEREVIDIRANO)

U tisućama KM	Bilješka	1.1. - 31.3. 2021.	Za razdoblje 1.1. - 31.3. 2020.
NETO DOBIT ZA RAZDOBLJE		2.625	5.974
Ostali sveobuhvatni (gubitak) / dobit			
<i>Stavke koje su ili koje se mogu naknadno prenijeti u dobit ili gubitak:</i>			
Dužnički instrumenti po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit			
Neto promjena u fer vrijednosti tijekom razdoblja	16	(66.681)	9.606
Neto promjena u rezerviranjima za očekivane kreditne gubitke priznana u dobit ili gubitak tijekom razdoblja	5.1.1.	105	61
Reklasificiranje u dobit ili gubitak od prodaje dužničkih instrumenata	8	(2.023)	(1.578)
		(68.599)	8.089
Monetarno zlato			
Neto promjena u fer vrijednosti tijekom razdoblja	17	(18.277)	13.370
		(18.277)	13.370
Ukupno ostali sveobuhvatni (gubitak) / dobit		(86.876)	21.459
UKUPNO SVEOBUHVAATNI (GUBITAK) / DOBIT ZA RAZDOBLJE		(84.251)	27.433

Odabrane bilješke na stranicama od 9 do 38 čine sastavni dio ovih sažetih finansijskih izvješća.

IZVJEŠĆE O FINANCIJSKOM POLOŽAJU (NEREVIDIRANO)

U tisućama KM	Bilješka	31. ožujka 2021.	Na dan 31. prosinca 2020.
IMOVINA			
Gotovina u stranim valutama		143.127	142.202
Depoziti kod inozemnih banaka	15	3.162.873	3.832.072
Dužnički instrumenti	16	10.058.883	9.601.315
Monetarno zlato	17	273.284	291.561
Specijalna prava vučenja u MMF-u	27	864	879
Ostala imovina	18	13.352	12.671
Nekretnine i oprema		48.102	48.560
Nematerijalna imovina		1.136	1.234
Ostala ulaganja		27.813	27.813
UKUPNO IMOVINA		13.729.434	13.958.307
OBVEZE I KAPITAL			
OBVEZE			
Novčanice i kovanice u optjecaju	19	6.222.255	6.172.457
Depoziti banaka	20	5.654.783	5.901.142
Depoziti Vlade i ostalih javnih institucija	21	948.325	897.044
Rezerviranja		1.390	1.414
Ostale obveze	22	4.601	3.919
Ukupno obveze		12.831.354	12.975.976
KAPITAL			
Početni kapital		25.000	25.000
Pričuve		870.455	957.331
Neto dobit za razdoblje		2.625	-
Ukupno kapital	23	898.080	982.331
UKUPNO OBVEZE I KAPITAL		13.729.434	13.958.307

Odabrane bilješke na stranicama od 9 do 38 čine sastavni dio ovih sažetih finansijskih izvješća.

IZVJEŠĆE O PROMJENAMA U KAPITALU (NEREVIDIRANO)

U tisućama KM

	Početni kapital	Generalne pričuve (zadržana dobit)	Ostale pričuve	Rezerve fer vrijednosti za dužničke i vlasničke instrumente po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	Rezerviranja za očekivane kreditne gubitke	Rezerve fer vrijednosti za monetarno zlato	Ukupno pričuve	Neto dobit za razdoblje	Ukupno kapital
Stanje na dan 1. siječnja 2021. godine	25.000	545.203	31.300	291.527	1.598	87.703	957.331	-	982.331
Ukupno sveobuhvatni gubitak za razdoblje	-	-	-	(68.679)	80	(18.277)	(86.876)	2.625	(84.251)
Neto dobit za razdoblje	-	-	-	-	-	-	-	2.625	2.625
Ostali sveobuhvatni gubitak	-	-	-	(68.679)	80	(18.277)	(86.876)	-	(86.876)
<i>Neto nerealizirane negativne promjene u fer vrijednosti dužničkih instrumenata</i>	-	-	-	(66.681)	-	-	(66.681)	-	(66.681)
<i>Neto realizirane pozitivne promjene u fer vrijednosti dužničkih instrumenata prenesene u dobit ili gubitak</i>	-	-	-	(1.998)	-	-	(1.998)	-	(1.998)
<i>Neto povećanje rezerviranja za očekivane kreditne gubitke za dužničke instrumente priznato u dobit ili gubitak</i>	-	-	-	-	105	-	105	-	105
<i>Neto otpuštanje rezerviranja za očekivane kreditne gubitke preneseno u dobit ili gubitak za prodane dužničke instrumente</i>	-	-	-	-	(25)	-	(25)	-	(25)
<i>Neto nerealizirane negativne promjene u fer vrijednosti monetarnog zlata</i>	-	-	-	-	-	(18.277)	(18.277)	-	(18.277)
Stanje na dan 31. ožujka 2021. godine	25.000	545.203	31.300	222.848	1.678	69.426	870.455	2.625	898.080

Odabrane bilješke na stranicama od 9 do 38 čine sastavni dio ovih sažetih finansijskih izvješća.

IZVJEŠĆE O PROMJENAMA U KAPITALU (NEREVIDIRANO) (NASTAVAK)

U tisućama KM

	Početni kapital	Generalne pričuve (zadržana dobit)	Ostale pričuve	Rezerve fer vrijednosti za dužničke i vlasničke instrumente po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	Rezerviranja za očekivane kreditne gubitke	Rezerve fer vrijednosti za monetarno zlato	Ukupno pričuve	Neto dobit za razdoblje	Ukupno kapital
Stanje na dan 1. siječnja 2020. godine	25.000	537.295	31.300	211.373	1.343	50.230	831.541	-	856.541
Ukupno sveobuhvatna dobit za razdoblje	-	-	-	8.087	2	13.370	21.459	5.974	27.433
Neto dobit za razdoblje	-	-	-	-	-	-	-	5.974	5.974
Ostala sveobuhvatna dobit	-	-	-	8.087	2	13.370	21.459	-	21.459
Neto nerealizirane pozitivne promjene u fer vrijednosti dužničkih instrumenata	-	-	-	9.606	-	-	9.606	-	9.606
Neto realizirane pozitivne promjene u fer vrijednosti dužničkih instrumenata prenesene u dobit ili gubitak	-	-	-	(1.519)	-	-	(1.519)	-	(1.519)
Neto povećanje u rezerviranjima za očekivane kreditne gubitke za dužničke instrumente priznано u dobit ili gubitak	-	-	-	-	61	-	61	-	61
Neto otpuštanje rezerviranja za očekivane kreditne gubitke preneseno u dobit ili gubitak za prodane dužničke instrumente	-	-	-	-	(59)	-	(59)	-	(59)
Neto nerealizirane pozitivne promjene u fer vrijednosti monetarnog zlata	-	-	-	-	-	13.370	13.370	-	13.370
Stanje na dan 31. ožujka 2020. godine	25.000	537.295	31.300	219.460	1.345	63.600	853.000	5.974	883.974

Odabrane bilješke na stranicama od 9 do 38 čine sastavni dio ovih sažetih finansijskih izvješća.

IZVJEŠĆE O NOVČANIM TOKOVIMA (NEREVIDIRANO)

		Za razdoblje	
	Bilješka	1.1. - 31.3. 2021.	1.1. - 31.3. 2020.
U tisućama KM			
NOVČANI TOKOVI OD OPERATIVNIH AKTIVNOSTI			
Neto dobit za razdoblje		2.625	5.974
Prilagođeno za:			
Kamatne prihode	6	(12.525)	(13.450)
Kamatne rashode	6	9.463	7.064
Neto povećanje rezerviranja za očekivane kreditne gubitke	13	84	54
Neto realizirane (dobitke) od prodaje dužničkih instrumenata po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	8	(2.023)	(1.578)
Neto (dobitke) od tečajnih razlika	9	(289)	(125)
Prihode od donacija	10	(1)	(18)
Neto povećanje u rezerviranjima		1	3
Amortizaciju		619	635
Neto novčani tokovi od operativnih aktivnosti prije promjena na poslovnoj imovini i obvezama		(2.046)	(1.441)
Promjene na poslovnoj imovini i obvezama			
Smanjenje / (povećanje) oročenih depozita kod inozemnih banaka		233.889	(135.043)
(Povećanje) / smanjenje dužničkih instrumenata		(524.249)	237.544
(Povećanje) ostale imovine		(332)	(591)
Povećanje novčanica i kovanica u optjecaju		49.798	484.056
(Smanjenje) depozita banaka		(245.013)	(570.121)
Povećanje / (smanjenje) depozita Vlade i ostalih javnih institucija		51.281	(75.554)
Povećanje / (smanjenje) ostalih obveza		655	(791)
Isplate po osnovi rezerviranja		(25)	(59)
Naplaćena kamata		11.179	12.313
Plaćena kamata		(8.144)	(5.382)
Neto novac od operativnih aktivnosti		(434.375)	(55.069)
NOVČANI TOKOVI OD INVESTICIJSKIH AKTIVNOSTI			
Kupovine nekretnina, opreme i nematerijalne imovine		(63)	(428)
Neto novac od investicijskih aktivnosti		(63)	(428)

Odabrane bilješke na stranicama od 9 do 38 čine sastavni dio ovih sažetih finansijskih izvješća.

IZVJEŠĆE O NOVČANIM TOKOVIMA (NEREVIDIRANO) (NASTAVAK)

U tisućama KM	Bilješka	Za razdoblje	
		1.1. - 31.3. 2021.	1.1. - 31.3. 2020.
Efekti promjena u ispravci vrijednosti za očekivane kreditne gubitke na novac i novčane ekvivalente		(10)	18
Efekti tečajnih promjena na novac i novčane ekvivalente		318	138
Neto (smanjenje) novca i novčanih ekvivalenata		(432.762)	(55.341)
Novac i novčani ekvivalenti na početku razdoblja		2.909.688	2.498.972
Novac i novčani ekvivalenti na kraju razdoblja	24	2.476.926	2.443.631

Odabrane bilješke na stranicama od 9 do 38 čine sastavni dio ovih sažetih finansijskih izvješća.

ODABRANE BILJEŠKE UZ SAŽETA FINANCIJSKA IZVJEŠĆA ZA RAZDOBLJE TIJEKOM GODINE KOJE JE ZAVRŠILO 31. OŽUJKA 2021. (NEREVIDIRANE)**1. OSNOVNE INFORMACIJE**

Centralna banka Bosne i Hercegovine („Centralna banka”) je vrhovna monetarna vlast države Bosne i Hercegovine („BiH”). Njezin status je definiran Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine („Zakon o Centralnoj banci”), koji je usvojila Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine 20. lipnja 1997. godine, sukladno Općem okvirnom sporazumu za mir u Bosni i Hercegovini.

Centralna banka je počela sa radom 11. kolovoza 1997. godine.

Sjedište Centralnog ureda Centralne banke je u Sarajevu, adresa Maršala Tita broj 25.

Osnovni cilj Centralne banke je da postigne i održi stabilnost domaće valute tako što izdaje domaću valutu sukladno pravilu valutnog odbora. Pravilo valutnog odbora, definirano Zakonom o Centralnoj banci, podrazumijeva da se domaća valuta izdaje samo uz puno pokriće u slobodno konvertibilnim deviznim pričuvama. Pored toga, Centralna banka ima obvezu da, na zahtjev, bez ograničenja kupuje i prodaje konvertibilnu marku (KM) za euro (EUR) po službenom deviznom tečaju u iznosu 1,95583 KM = 1 EUR, koji je određen Zakonom o Centralnoj banci.

Centralna banka po svojoj funkciji nije profitna institucija već institucija koja mora da osigura ostvarivanje ciljeva postavljenih Zakonom o Centralnoj banci. Stoga se ostvarena dobit Centralne banke za određeno razdoblje ne koristi kao mjera uspješnosti poslovanja Centralne banke. Sve aktivnosti i operacije Centralne banke se poduzimaju kako bi se ostvarili zakonski postavljeni ciljevi i zadaci odnosno očuvala stabilnost domaće valute sukladno pravilu valutnog odbora.

U okviru svojih ovlaštenja utvrđenih Zakonom o Centralnoj banci, Centralna banka je potpuno neovisna od entiteta, javnih agencija i bilo kojih drugih organa u izvršavanju svojih ciljeva i zadataka.

Ključno rukovodstvo Centralne banke čine dva tijela: Upravno vijeće i Uprava.

Članove ključnog rukovodstva Centralne banke čine:

Upravno vijeće

dr. Senad Softić	predsjedatelj
dr. Radomir Božić	član
mr. Šerif Isović	član
dr. Dragan Kulina	član
dr. Danijela Martinović	član

1. OSNOVNE INFORMACIJE (NASTAVAK)**Uprava**

dr. Senad Softić	guverner
mr. Ernadina Bajrović	viceguverner
dr. Milica Lakić	viceguverner
Želimira Raspudić	viceguverner

Članove Revizorskog komiteta Centralne banke čine:

Revizorski komitet

dr. Mila Gadžić	predsjedateljka
dr. Elvir Čizmić	član
Radomir Repija	član

2. OSNOVA ZA PRIPREMU**2.1. Izjava o usklađenosti**

Ova sažeta finansijska izvješća pripremljena su u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardom 34 („MRS 34“): „Financijsko izvještavanje za razdoblja tijekom godine“ objavljenom od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde („OMRS“). Sažeta finansijska izvješća ne uključuju sve informacije koje se zahtijevaju kao dio cjelovitog seta finansijskih izvješća pripremljenih u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja („MSFI“) te se trebaju čitati zajedno sa posljednjim revidiranim finansijskim izvješćima Centralne banke za godinu koja je završila 31. prosinca 2020. („godišnja finansijska izvješća“).

Odabrane bilješke koje su dane uz ova sažeta finansijska izvješća pojašnjavaju događaje i transakcije značajne za razumijevanje promjena u finansijskom položaju i uspješnosti Centralne banke u odnosu na posljednja godišnja finansijska izvješća.

Ova sažeta finansijska izvješća su pripremljena na osnovi pretpostavke o vremenskoj neograničenosti poslovanja. Nastavak otežanih okolnosti u poslovanju Centralne banke, uzrokovanih globalnom pandemijom COVID-19, nije utjecao na adekvatnost pretpostavke. Za više informacija pogledati bilješku 2.6.

Rezultati poslovanja i izvršenih operacija Centralne banke koji su prikazani za izvještajno razdoblje i na izvještajni datum u ovim sažetim finansijskim izvješćima nisu nužno indikativni za rezultate poslovanja i operacije Centralne banke koji se mogu očekivati za 2021. godinu.

2. OSNOVA ZA PRIPREMU (NASTAVAK)**2.2. Osnova za mjerenje**

Ova sažeta finansijska izvješća su pripremljena primjenom obračunske računovodstvene osnove i koristeći povijesni trošak kao osnovu mjerenja, izuzev za navedene značajne stavke:

Stavka	Osnova mjerenja
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	fer vrijednost
Monetarno zlato	fer vrijednost

2.3. Funkcionalna i izvještajna valuta

Sažeta finansijska izvješća Centralne banke prikazana su u državnoj valuti BiH koju predstavlja KM. Sve finansijske informacije su zaokružene na najbližu tisuću (ukoliko nije drugačije navedeno).

2.4. Promjene MSFI-ova

Na dan odobrenja ovih sažetih finansijskih izvješća, određene izmjene postojećih standarda i tumačenja su na snazi od 1. siječnja 2021. godine. Njihova primjena nema značajan utjecaj na sažeta finansijska izvješća Centralne banke.

2.5. Računovodstvene politike

Sažeta finansijska izvješća Centralne banke su pripremljena u skladu sa istim računovodstvenim politikama koje su korištene prilikom pripreme posljednjih godišnjih finansijskih izvješća.

2.6. Značajne računovodstvene prosudbe i procjene

Priprema finansijskih izvješća u skladu sa MSFI zahtijeva od Uprave korištenje prosudbi, procjena i pretpostavki koji utječu na primjenu računovodstvenih politika i prikazane iznose imovine, obveza, prihoda, rashoda i ostale objavljene informacije u ovim sažetim finansijskim izvješćima. Stvarni iznosi mogu se razlikovati od ovih procjena.

Procjene i uz njih vezane pretpostavke koje koristi Uprava su zasnovane na posljednjim raspoloživim pouzdanim informacijama prilikom pripreme ovih sažetih finansijskih izvješća i iste se kontinuirano razmatraju.

Ova sažeta finansijska izvješća su pripremljena prema uvjetima koji su postojali na dan 31. ožujka 2021. godine. Uvjeti u budućnosti mogu biti drukčiji od onih koji su rezultirali finansijskim informacijama objavljenim u ovim sažetim finansijskim izvješćima.

Centralna banka kontinuirano prati i procjenjuje okolnosti te poduzima odgovarajuće mjere za prilagođavanje svog poslovanja kao odgovor na dodano pogoršavanje epidemiološke situacije uzrokovane globalnom pandemijom COVID-19.

2. OSNOVA ZA PRIPREMU (NASTAVAK)**2.6. Značajne računovodstvene prosudbe i procjene (nastavak)**

Usprkos pogoršanju epidemioloških prilika u izvještajnom razdoblju, sve monetarne operacije Centralne banke i njene zakonske obveze su izvršavane bez ograničenja i prekida, blagovremeno i uredno.

Uprava uzima u obzir trenutnu neizvjesnost u svezi sa utjecajem globalne pandemije COVID-19 u pogledu potencijalno značajnog utjecaja na cjelokupan finansijski položaj i performanse Centralne banke.

3. ARANŽMAN VALUTNOG ODBORA

Zakonom o Centralnoj banci definirano je operativno pravilo „valutni odbor“ za izdavanje KM, prema kojem se KM izdaje samo uz puno pokriće u neto deviznim pričuvama.

Članak 31. Zakona o Centralnoj banci zahtijeva da ukupan iznos njene monetarne pasive nikada ne bude veći od njenih neto deviznih pričuva.

Detalji poštivanja tog pravila su sljedeći:

U tisućama KM	31. ožujka 2021.	31. prosinca 2020.
Bruto devizne pričuve	13.639.031	13.868.029
Gotovina u stranim valutama	143.127	142.202
Depoziti kod inozemnih banaka	3.162.873	3.832.072
Dužnički instrumenti	10.058.883	9.601.315
Monetarno zlato	273.284	291.561
Specijalna prava vučenja u MMF-u	864	879
Obveze prema nerezidentima	2.165	1.688
Neto devizne pričuve (Bruto devizne pričuve umanjene za obveze prema nerezidentima)	13.636.866	13.866.341
Monetarna pasiva	12.825.363	12.970.643
Novčanice i kovanice u optjecaju	6.222.255	6.172.457
Depoziti banaka	5.654.783	5.901.142
Depoziti Vlade i ostalih javnih institucija	948.325	897.044
NETO STRANA AKTIVA (Neto devizne pričuve umanjene za monetarnu pasivu)	811.503	895.698

3. ARANŽMAN VALUTNOG ODBORA (NASTAVAK)

Neto strana aktiva Centralne banke je glavni finansijski indikator postizanja i održavanja stabilnosti domaće valute u BiH i njena glavna mjera uspješnog poslovanja. Pošto čini dio bruto deviznih pričuva, iznos neto strane aktive ne može se smatrati raspoloživim za fiskalne namjene, nego kao iznos koji garantira stabilnost domaće valute i apsorbira potencijalne finansijske rizike koji proizilaze iz upravljanja bruto deviznim pričuvama. Na dan 31. ožujka 2021. godine neto devizne pričuve prelaze monetarnu pasivu za 811.503 tisuće KM čime je domaća valuta u potpunosti stabilna (31. prosinca 2020.: 895.698 tisuća KM).

Osciliranje tržišnih cijena dužničkih instrumenta i monetarnog zlata dominantno utječu na iznos neto strane aktive. Više informacija o promjenama na pozicijama dužničkih instrumenata i monetarnog zlata je objavljeno u bilješkama 16 i 17.

4. KLASIFICIRANJE I MJERENJE FER VRIJEDNOSTI FINANSIJSKE IMOVINE I FINANSIJSKIH OBVEZA

Fer vrijednost je cijena koja bi bila ostvarena prodajom imovine ili plaćena za prijenos obveze u urednoj transakciji između tržišnih učesnika na datum mjerenja, neovisno od toga da li je ona vidljiva izravno ili procijenjena nekom drugom metodom vrednovanja. Prilikom procjenjivanja fer vrijednosti imovine ili obveze, Centralna banka uzima u obzir karakteristike imovine ili obveze koju bi tržišni učesnici uzeli u obzir prilikom procjenjivanja njihove cijene na datum mjerenja.

Procjenjene fer vrijednosti finansijske imovine i finansijskih obveza Centralne banke su određene koristeći raspoložive tržišne informacije, ukoliko ih ima, i odgovarajuće metodologije vrednovanja.

Osim toga, u svrhu finansijskog izvještavanja, mjerenje fer vrijednosti se kategorizira u razinu 1, 2 ili 3 u ovisnosti od stupnja raspoloživosti i značaja ulaznih podataka za cjelokupno mjerenje fer vrijednosti, što je opisano u nastavku:

- Razina 1 ulazni podaci su kotirane cijene (neprilagođene) za identičnu imovinu i obveze na aktivnim tržištima kojima Centralna banka može pristupiti na datum mjerenja;
- Razina 2 ulazni podaci su podaci, osim kotiranih cijena uključenih u razinu 1, koji su bilo izravno ili neizravno raspoloživi za imovinu i obveze; i
- Razina 3 ulazni podaci su podaci koji nisu raspoloživi za imovinu ili obveze.

4.1. Finansijska imovina mjerena po fer vrijednosti

U tisućama KM

31. ožujka 2021.

	Razina 1	Razina 2	Razina 3	Ukupno
Financijska imovina				
<i>Financijska imovina mjerena po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit</i>				
Dužnički instrumenti	10.058.883	-	-	10.058.883
Monetarno zlato	273.284	-	-	273.284
UKUPNO	10.332.167	-	-	10.332.167

4. KLASIFICIRANJE I MJERENJE FER VRIJEDNOSTI FINANCIJSKE IMOVINE I FINANCIJSKIH OBVEZA (NASTAVAK)**4.1. Finansijska imovina mjerena po fer vrijednosti (nastavak)**

U tisućama KM

31. prosinca 2020.

	Razina 1	Razina 2	Razina 3	Ukupno
Financijska imovina				
<i>Financijska imovina mjerena po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit</i>				
Dužnički instrumenti	9.601.315	-	-	9.601.315
Monetarno zlato	291.561	-	-	291.561
UKUPNO	9.892.876	-	-	9.892.876

4.2. Finansijska imovina i finansijske obveze koje se ne mjere po fer vrijednosti

U tisućama KM

31. ožujka 2021.

	Knjigovodstvena vrijednost	Fer vrijednost
Financijska imovina		
<i>Financijska imovina mjerena po amortiziranom trošku:</i>		
Gotovina u stranim valutama	143.127	143.127
Depoziti kod inozemnih banaka	3.162.873	3.158.353
Specijalna prava vučenja u MMF-u	864	864
Ostala finansijska imovina	3.139	3.139
	3.310.003	3.305.483
<i>Financijska imovina mjerena po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit:</i>		
Ostala ulaganja	27.813	27.813
	27.813	27.813
Ukupno	3.337.816	3.333.296
Financijske obveze		
<i>Financijske obveze mjerene po amortiziranom trošku:</i>		
Novčanice i kovanice u optjecaju	6.222.255	6.222.255
Depoziti banaka	5.654.783	5.647.282
Depoziti Vlade i ostalih javnih institucija	948.325	947.067
Ostale finansijske obveze	4.463	4.463
Ukupno	12.829.826	12.821.067

4. MJERENJE FER VRIJEDNOSTI FINANCIJSKE IMOVINE I FINANCIJSKIH OBVEZA (NASTAVAK)**4.2. Finansijska imovina i finansijske obveze koje se ne mjere po fer vrijednosti (nastavak)**

U tisućama KM

31. prosinca 2020.

	Knjigovodstvena vrijednost	Fer vrijednost
Financijska imovina		
<i>Financijska imovina mjerena po amortiziranom trošku:</i>		
Gotovina u stranim valutama	142.202	142.202
Depoziti kod inozemnih banaka	3.832.072	3.823.212
Specijalna prava vučenja u MMF-u	879	879
Ostala finansijska imovina	2.496	2.496
	<u>3.977.649</u>	<u>3.968.789</u>
<i>Financijska imovina mjerena po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit:</i>		
Ostala ulaganja	27.813	27.813
	<u>27.813</u>	<u>27.813</u>
Ukupno	4.005.462	3.996.602
Financijske obveze		
<i>Financijske obveze mjerene po amortiziranom trošku:</i>		
Novčanice i kovanice u optjecaju	6.172.457	6.172.457
Depoziti banaka	5.901.142	5.887.547
Depoziti Vlade i ostalih javnih institucija	897.044	894.977
Ostale finansijske obveze	3.759	3.759
Ukupno	12.974.402	12.958.740

5. UPRAVLJANJE FINANCIJSKIM RIZICIMA

Osnovni finansijski rizici kojima se Centralna banka izlaže u svakodnevnom poslovanju su:

- Kreditni rizik,
- Tržišni rizik (kamatni rizik, rizik cijene zlata i devizni rizik) i
- Rizik likvidnosti.

5.1. Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik od neizvršenja ugovornih obveza od strane druge ugovorne strane ili emitenta dužničkih vrijednosnih papira s fiksnim prihodom, pri čemu ugovorna strana predstavlja subjekta kod kojeg se, u skladu s propisima Centralne banke, drže ili su investirana sredstva deviznih pričuvi.

Za sredstva koja su evidentirana u izvanbilančnoj evidenciji, Centralna banka nije izložena kreditnom riziku, jer sav rizik koji eventualno proizilazi iz osnova plasmana tih sredstava snose ugovorno vlasnici sredstava (pogledati bilješke 26 i 27).

5. UPRAVLJANJE FINANCIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)**5.1. Kreditni rizik (nastavak)****5.1.1. Izloženost kreditnom riziku**

Sljedeća tablica prikazuje usklađivanje između početnog i zaključnog stanja ispravke vrijednosti za financijsku imovinu za izvještajna razdoblja:

U tisućama KM

	2021.				2020.			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
1. Dužnički instrumenti								
Na dan 1. siječnja	1.598	-	-	1.598	1.343	-	-	1.343
Povećanja očekivanih kreditnih gubitaka	172	-	-	172	128	-	-	128
Otpuštanja očekivanih kreditnih gubitaka	(17)	-	-	(17)	(19)	-	-	(19)
Otpuštanje zbog dospjelih instrumenata	(50)	-	-	(50)	(48)	-	-	(48)
<i>Neto povećanje tijekom razdoblja</i>	105	-	-	105	61	-	-	61
Otpuštanje zbog prodanih instrumenata	(25)	-	-	(25)	(59)	-	-	(59)
Na dan 31. ožujka	1.678	-	-	1.678	1.345	-	-	1.345
2. Depoziti kod inozemnih banaka								
Na dan 1. siječnja	807	-	-	807	724	-	-	724
Povećanja očekivanih kreditnih gubitaka	1.149	-	-	1.149	810	-	-	810
Otpuštanja očekivanih kreditnih gubitaka	(58)	-	-	(58)	(100)	-	-	(100)
Otpuštanje zbog prestanka priznavanja oročenih depozita	(1.113)	-	-	(1.113)	(718)	-	-	(718)
Na dan 31. ožujka	785	-	-	785	716	-	-	716

5. UPRAVLJANJE FINANCIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)**5.1. Kreditni rizik (nastavak)****5.1.1. Izloženost kreditnom riziku (nastavak)**

	2021.				2020.			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
3. Specijalna prava vučenja u MMF-u								
Na dan 1. siječnja	-	-	-	-	-	-	-	-
Povećanja očekivanih kreditnih gubitaka	-	-	-	-	-	-	-	-
Otpuštanja očekivanih kreditnih gubitaka	-	-	-	-	-	-	-	-
Na dan 31. ožujka	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Ostala financijska imovina								
Na dan 1. siječnja	5	-	613	618	5	-	600	605
Povećanja očekivanih kreditnih gubitaka	2	-	1	3	3	-	-	3
Otpuštanja očekivanih kreditnih gubitaka	(2)	-	-	(2)	(2)	-	-	(2)
Na dan 31. ožujka	5	-	614	619	6	-	600	606
Ukupno početno stanje na dan 1. siječnja	2.410	-	613	3.023	2.072	-	600	2.672
Ukupno neto povećanje / (otpuštanje) tijekom razdoblja	58	-	1	59	(5)	-	-	(5)
Ukupno zaključno stanje na dan 31. ožujka	2.468	-	614	3.082	2.067	-	600	2.667

5. UPRAVLJANJE FINACIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)

5.1. Kreditni rizik (nastavak)

5.1.2. Koncentracija kreditnog rizika

a) Maksimalna izloženost kreditnom riziku – Finansijska imovina koja je predmet umanjenja

Sljedeća tablica prikazuje maksimalnu izloženost finansijske imovine Centralne banke kreditnom riziku, analiziranu po klasama finansijskih instrumenata za koje se očekivani kreditni gubici računaju i priznaju:

U tisućama KM

Klase finansijskih instrumenata	31. ožujka 2021.				31. prosinca 2020.			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
Gotovina u stranim valutama								
Bruto knjigovodstvena vrijednost	143.127	-	-	143.127	142.202	-	-	142.202
Ispravka vrijednosti	-	-	-	-	-	-	-	-
Knjigovodstvena vrijednost	143.127	-	-	143.127	142.202	-	-	142.202
Depoziti kod inozemnih banaka								
Bruto knjigovodstvena vrijednost	3.163.658	-	-	3.163.658	3.832.879	-	-	3.832.879
Ispravka vrijednosti	(785)	-	-	(785)	(807)	-	-	(807)
Knjigovodstvena vrijednost	3.162.873	-	-	3.162.873	3.832.072	-	-	3.832.072
Dužnički instrumenti								
Bruto knjigovodstvena vrijednost	10.058.883	-	-	10.058.883	9.601.315	-	-	9.601.315
Rezerviranje za očekivane kreditne gubitke (priznato u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti)	(1.678)	-	-	(1.678)	(1.598)	-	-	(1.598)
Knjigovodstvena vrijednost	10.058.883	-	-	10.058.883	9.601.315	-	-	9.601.315
Specijalna prava vučenja u MMF-u								
Bruto knjigovodstvena vrijednost	864	-	-	864	879	-	-	879
Ispravka vrijednosti	-	-	-	-	-	-	-	-
Knjigovodstvena vrijednost	864	-	-	864	879	-	-	879
Ostala finansijska imovina								
Bruto knjigovodstvena vrijednost	3.144	-	614	3.758	2.501	-	613	3.114
Ispravka vrijednosti	(5)	-	(614)	(619)	(5)	-	(613)	(618)
Knjigovodstvena vrijednost	3.139	-	-	3.139	2.496	-	-	2.496

5. UPRAVLJANJE FINANCIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)

5.1. Kreditni rizik (nastavak)

5.1.2. Koncentracija kreditnog rizika (nastavak)

b) Maksimalna izloženost kreditnom riziku – Finansijska imovina koja nije predmet umanjenja

U tisućama KM	31. ožujka 2021.	31. prosinca 2020.
Knjigovodstvena vrijednost		
Monetarno zlato	273.284	291.561
Ostala ulaganja	27.813	27.813
UKUPNO	301.097	319.374

Koncentracija prema kreditnom rejtingu

Sljedeće tablice prikazuju analizu koncentracije kreditnog rizika za depozite kod inozemnih banaka i dužničke instrumente Centralne banke na izvještajne datume:

Depoziti kod inozemnih banaka		U tisućama KM
Kreditni rejting	31. ožujka 2021.	31. prosinca 2020.
AAA	1.057.063	1.743.280
AA+	-	-
AA	605.689	722.841
AA-	-	-
A+	341.159	391.013
A	1.050.433	875.542
A-	1.095	-
II ¹	1.093	410
BBB+	106.341	98.986
UKUPNO	3.162.873	3.832.072

¹ Međunarodne institucije (eng. International institutions)

5. UPRAVLJANJE FINANCIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)

5.1. Kreditni rizik (nastavak)

5.1.2. Koncentracija kreditnog rizika (nastavak)

Kreditni rejting	Dužnički instrumenti	
	31. ožujka 2021.	U tisućama KM 31. prosinca 2020.
AAA	2.154.518	2.164.263
AA+	1.382.591	1.283.772
AA	3.370.785	3.170.119
AA-	1.291.766	1.269.603
A+	-	-
A	-	-
A-	1.247.735	1.095.368
BBB+	-	-
BBB	-	-
BBB-	611.488	618.190
UKUPNO	10.058.883	9.601.315

5.2. Tržišni rizik

Tržišni rizik je rizik od promjene tržišne vrijednosti finansijske imovine i instrumenata uslijed promjene uvjeta na finansijskim tržištima.

U svrhu kvantificiranja efekata tržišnog rizika na vrijednost deviznih pričuva Centralna banka koristi koncept „vrijednosti pod rizikom“ (VaR – Value at Risk). Vrijednost VaR za tržišni rizik se izračunava analitičkom (parametarskom) metodom, na osnovi srednje vrijednosti dobitka/gubitka ili stope prinosa posmatranog portfelja i standardne devijacije posmatranih podataka. Centralna banka pri obračunu VaR primjenjuje razinu pouzdanosti od 99% za vremenski interval od deset dana.

Na dan 31. ožujka 2021. godine, izloženost deviznih pričuva Centralne banke koja uključuje promjene cijena finansijskih instrumenata i promjene deviznih tečajeva u odnosu na KM iznosi 74.378 tisuća KM (31. prosinca 2020. godine: 61.117 tisuća KM), što predstavlja ekvivalent 0,54% ukupne finansijske imovine (31. prosinca 2020. godine: 0,44 % ukupne finansijske imovine).

Vrijednosti VaR na izvještajne datume dani su u sljedećoj tablici:

U tisućama KM	31. ožujka 2021.	31. prosinca 2020.
Kamatni rizik	58.211	44.722
Rizik promjene eurske cijene monetarnog zlata	15.828	16.097
Devizni rizik	339	298
Ukupno VaR	74.378	61.117

5. UPRAVLJANJE FINANCIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)

5.2. Tržišni rizik (nastavak)

5.2.1. Devizni rizik

Devizni rizik je rizik promjene vrijednosti devizne imovine i obveza uslijed promjene deviznog tečaja. Centralna banka je izložena deviznom riziku kroz transakcije u stranim valutama. Upravljanje deviznim rizikom sprovodi se prvenstveno kroz usklađivanje valutne strukture imovine i obveza Centralne banke, kao i postavljanjem kvantitativnih ograničenja za izloženost deviznom riziku.

Upravljanje i kontrolu deviznog rizika Centralna banka osigurava strogim poštivanjem odredbi Zakona o Centralnoj banci i internim aktima Centralne banke.

Najveći dio bruto deviznih pričuva drži se u EUR, a maksimalan iznos koji se može držati u drugim konvertibilnim valutama osim EUR ne može biti veći od 50% od ukupnog iznosa nesmanjenog kapitala i pričuva Centralne banke.

5.2.2. Kamatni rizik

Kamatni rizik je rizik promjene tržišne vrijednosti finansijske imovine uslijed nepovoljnih kretanja kamatnih stopa. Kamatnim rizikom se upravlja određivanjem prihvatljive dužine trajanja oročenja i roka dospeljeća finansijskih instrumenata u koje se investira. Maksimalan rok investiranja depozita kod inozemnih banaka je jedna godina, dok je maksimalan rok investiranja dužničkih instrumenata sa fiksnim prihodom deset godina.

5.3. Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti se odnosi na moguće poteškoće u brzom likvidiranju dijela imovine, što je moguće u situaciji u kojoj su tržišni uvjeti nepovoljni i također, kada dođe do nepoželjnog kretanja cijena.

S obzirom na obvezu garantiranja konvertibilnosti KM, dnevna likvidnost mora biti osigurana ročnom usklađenošću deviznih pričuva Centralne banke.

5. UPRAVLJANJE FINANCIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)

5.3. Rizik likvidnosti (nastavak)

Sljedeće tablice prikazuju ročnost finansijskih obveza Centralne banke na izvještajne datume na osnovi preostalog ugovornog dospijeća od datuma izvještavanja:

31. ožujka 2021.

	Do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 3 godine	Preko 3 godine	Bez određenog dospijeća	Ukupno
U tisućama KM						
Novčanice i kovanice u optjecaju	6.222.255	-	-	-	-	6.222.255
Depoziti banaka	5.654.783	-	-	-	-	5.654.783
Depoziti Vlade i ostalih javnih institucija	948.325	-	-	-	-	948.325
Ostale finansijske obveze	4.463	-	-	-	-	4.463
UKUPNO FINANCIJSKE OBVEZE	12.829.826	-	-	-	-	12.829.826

31. prosinca 2020.

	Do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 3 godine	Preko 3 godine	Bez određenog dospijeća	Ukupno
U tisućama KM						
Novčanice i kovanice u optjecaju	6.172.457	-	-	-	-	6.172.457
Depoziti banaka	5.901.142	-	-	-	-	5.901.142
Depoziti Vlade i ostalih javnih institucija	897.044	-	-	-	-	897.044
Ostale finansijske obveze	3.759	-	-	-	-	3.759
UKUPNO FINANCIJSKE OBVEZE	12.974.402	-	-	-	-	12.974.402

6. NETO KAMATNI PRIHODI

U tisućama KM	1.1. - 31.3. 2021.	Za razdoblje 1.1. - 31.3. 2020.
Kamatni prihodi po osnovi:		
Dužničkih instrumenata (bilješka 16)	8.634	9.825
Efekata negativne pasivne kamatne stope na depozite domaćih komercijalnih banaka	3.891	3.618
Financijske imovine po amortiziranom trošku	-	7
Ukupno	12.525	13.450
Kamatni rashodi po osnovi:		
Efekata negativnih kamatnih stopa na dužničke instrumente (bilješka 16)	(4.814)	(3.256)
Efekata negativnih kamatnih stopa na depozite kod inozemnih banaka	(4.649)	(3.808)
Ukupno	(9.463)	(7.064)
Neto kamatni prihodi	3.062	6.386

Osnovicu za obračun kamata na depozite komercijalnih banaka generira ukupan iznos depozita domaćih komercijalnih banaka na računima rezervi tijekom desetodnevnog obračunskog razdoblja, koji se sastoje od iznosa obveznih pričuva i iznosa sredstava iznad obveznih pričuva.

Na datume izvještavanja utvrđena je jedinstvena stopa obvezne pričuve od 10% koju Centralna banka primjenjuje na osnovicu za obračun obvezne pričuve.

Na iznos sredstava obvezne pričuve Centralna banka ne obračunava naknadu, dok se na iznos sredstava iznad obvezne pričuve obračunava naknada koja je vezana za kamatnu stopu na stalno raspoloživu mogućnost deponiranja kod Europske središnje banke.

Efekti negativnih kamatnih stopa na depozite domaćih komercijalnih banaka su rezultat negativne kamatne stope na iznos sredstava iznad obvezne pričuve. U prikazanim izvještajnim razdobljima negativna kamatna stopa na iznos sredstava iznad obvezne pričuve za domaće komercijalne banke iznosila je 0,50%.

Efekti negativnih kamatnih stopa od kamatonosne financijske imovine su rezultat negativnih kamatnih stopa i prinosa obračunanih na depozite kod inozemnih banaka i dužničke instrumente, a koje se, u skladu s aktualnim tržišnim uvjetima i dozvoljenim zakonskim mogućnostima investiranja deviznih pričuva Centralne banke, nisu mogle izbjeći.

6. NETO KAMATNI PRIHODI (NASTAVAK)

Efekti negativnih kamatnih stopa na depozite kod inozemnih banaka uključuju iznos od 3.524 tisuće KM na oročene depozite i iznos od 1.125 tisuća KM na depozite po viđenju u razdoblju 1.1. – 31.3.2021. godine (u razdoblju 1.1. – 31.3.2020. godine uključivali su iznos od 2.986 tisuća KM na oročene depozite i iznos od 822 tisuće KM na depozite po viđenju).

Prosječna stopa efektivnog prinosa na dužničke instrumente iznosi 0,24% u razdoblju 1.1. – 31.3.2021. godine (u razdoblju 1.1. – 31.3.2020. godine iznosila je 0,37 %).

Prosječna stopa negativnog efektivnog prinosa na depozite kod inozemnih banaka iznosi 0,54 % u razdoblju 1.1. – 31.3.2021. godine (u razdoblju 1.1. – 31.3.2020. godine iznosila je 0,48 %).

7. NETO PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA

	1.1. – 31.3. 2021.	Za razdoblje 1.1. – 31.3. 2020.
U tisućama KM		
Prihodi od naknada i provizija po osnovi:		
usluga za domaće banke	4.300	4.573
usluga za Vladu i druge nebankarske komitente	380	315
Ukupno	4.680	4.888
Rashodi od naknada i provizija po osnovi:		
čuvanja i ostalih rashoda za dužničke instrumente	(176)	(157)
transakcija sa bankama u inozemstvu	(8)	(8)
ostalih rashoda od naknada i provizija	(2)	(2)
Ukupno	(186)	(167)
Neto prihodi od naknada i provizija	4.494	4.721

Manji obujam transakcija u platnim sustavima Centralne banke je razlog manje generiranog prihoda od naknada i provizija po osnovi usluga za domaće banke u odnosu na usporedno izvještajno razdoblje.

8. NETO REALIZIRANI DOBICI OD PRODAJE DUŽNIČKIH INSTRUMENATA PO FER VRIJEDNOSTI KROZ OSTALU SVEOBUH VATNU DOBIT

	1.1. - 31.3. 2021.	Za razdoblje 1.1. - 31.3. 2020.
U tisućama KM		
Realizirani dobiti	2.023	1.578
Realizirani gubici	-	-
Neto realizirani dobiti od prodaje dužničkih instrumenata po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	2.023	1.578

Odgovarajući iznosi realiziranih dobitaka po osnovi otpuštanja rezerviranja za očekivane kreditne gubitke za prodane dužničke instrumente su prikazani u bilješci 5.1.1.

9. NETO DOBICI OD TEČAJNIH RAZLIKA

	1.1. - 31.3. 2021.	Za razdoblje 1.1. - 31.3. 2020.
U tisućama KM		
Neto nerealizirani dobiti od tečajnih razlika	309	110
Neto realizirani (gubici) / dobiti od tečajnih razlika	(20)	15
Neto dobiti od tečajnih razlika	289	125

10. OSTALI RASHODI / PRIHODI

	1.1. - 31.3. 2021.	Za razdoblje 1.1. - 31.3. 2020.
U tisućama KM		
Ostali prihodi	33	32
Prihod od donacija	1	18
Neto efekti usklađivanja vrijednosti numizmatičkih zbirki	(38)	(35)
UKUPNO	(4)	15

11. TROŠKOVI OSOBLJA

	1.1. - 31.3. 2021.	Za razdoblje 1.1. - 31.3. 2020.
U tisućama KM		
Plaće	2.443	2.380
Doprinosi i druge naknade na plaće	1.391	1.353
Ostala primanja uposlenih	398	399
Doprinosi i druge naknade na ostala primanja uposlenih	108	114
Neto povećanje u rezerviranjima za otpremnine uposlenih	1	3
UKUPNO	4.341	4.249

11. TROŠKOVI OSOBLJA (NASTAVAK)

Troškovi osoblja uključuju 835 tisuća KM obveznih doprinosa za mirovinsko osiguranje plaćenih javnim zavodima za mirovinsko osiguranje u BiH (1.1. - 31.3.2020. godine: 823 tisuće KM).

Prosječan broj uposelnih u izvještajnom razdoblju iznosi 371 (1.1. – 31.3.2020. godine: 368 uposlenih).

12. ADMINISTRATIVNI I OSTALI OPERATIVNI TROŠKOVI

	1.1. - 31.3. 2021.	Za razdoblje 1.1. - 31.3. 2020.
U tisućama KM		
Troškovi proizvodnje i dizajna novčanica i kovanica	796	608
Troškovi održavanja platnih sustava	415	347
Troškovi IT infrastrukture	193	174
Troškovi održavanja	55	75
Ostali administrativni i operativni troškovi	736	709
UKUPNO	2.195	1.913

13. NETO (POVEĆANJE) REZERVIRANJA ZA OČEKIVANE KREDITNE GUBITKE

	1.1. - 31.3. 2021.	Za razdoblje 1.1. - 31.3. 2020.
U tisućama KM		
Dobici po osnovi otpuštanja rezerviranja za očekivane kreditne gubitke:		
Depoziti kod inozemnih banaka	1.171	818
Dužnički instrumenti	67	67
Ostala finansijska imovina	2	2
Specijalna prava vučenja u MMF- u	-	-
	1.240	887
Gubici po osnovi povećanja rezerviranja za očekivane kreditne gubitke:		
Depoziti kod inozemnih banaka	(1.149)	(810)
Dužnički instrumenti	(172)	(128)
Ostala finansijska imovina	(3)	(3)
Specijalna prava vučenja u MMF-u	-	-
	(1.324)	(941)
Neto (povećanje) rezerviranja za očekivane kreditne gubitke	(84)	(54)

14. NETO DOBIT ZA RAZDOBLJE

	1.1. - 31.3. 2021.	Za razdoblje 1.1. - 31.3. 2020.
U tisućama KM		
Operativni prihodi	9.864	12.825
Operativni troškovi	(7.155)	(6.797)
FINANCIJSKI REZULTAT PRIJE REZERVIRANJA ZA OČEKIVANE KREDITNE GUBITKE	2.709	6.028
Neto (povećanje) rezerviranja za očekivane kreditne gubitke	(84)	(54)
NETO DOBIT ZA RAZDOBLJE	2.625	5.974

Investiranje i reinvestiranje deviznih pričuva se nastavlja obavljati u izuzetno nepovoljnim i pogoršanim uvjetima negativnih kamatnih stopa i prinosa na finansijskim tržištima Eurozone. Kamatna stopa na stalno raspoloživu mogućnost deponiranja Europske središnje banke je već duži niz godina negativna, a ključna je determinanta visine tržišnih kamatnih stopa i prinosa na finansijskim tržištima Eurozone.

Kompozicija investiranih deviznih pričuva, s druge strane, mora osiguravati garantiranu konvertibilnost domaće valute i izvršavanje monetarnih operacija Centralne banke u svakom momentu. Centralna banka pri tome mora striktno voditi računa o zakonskim zahtjevima po pitanju visoke likvidnosti deviznih pričuva i primjerene sigurnosti ulaganja odnosno izloženosti finansijskim rizicima.

Navedene nepovoljne okolnosti zajedno sa dozvoljenim zakonskim okvirom za investiranje deviznih pričuva afektiraju generirane kamatne prihode i rashode Centralne banke i osnovni su razlog odstupanja operativnih prihoda u izvještajnom razdoblju u odnosu na komparativno.

Ova bilješka je objavljena u svrhu razumijevanja odstupanja u prikazanim iznosima za potrebe finansijskog objavljivanja, a ne u svrhu mjerenja finansijske uspješnosti Centralne banke za određeno razdoblje. Centralna banka nije profitno orijentirana institucija već vrhovna monetarna vlast u BiH. Finansijsku mjeru uspješnog poslovanja Centralne banke predstavlja poštivanje aranžmana valutnog odbora (bilješka 3).

15. DEPOZITI KOD INOZEMNIH BANAKA

Depoziti kod inozemnih banaka su investirana sredstva deviznih pričuva koje Centralna banka drži na računima stranih središnjih i komercijalnih banaka.

Analiza oročenih depozita i depozita po viđenju kod inozemnih banaka prema valutama, dana je kako slijedi:

U tisućama KM	31. ožujka 2021.	31. prosinca 2020.
Oročeni depoziti:		
- EUR	2.496.660	2.391.656
Umanjeno za ispravku vrijednosti za očekivane kreditne gubitke	(659)	(628)
	2.496.001	2.391.028
Depoziti po viđenju:		
- EUR	656.627	1.430.953
- CHF	6.518	7.089
- GBP	2.167	2.080
- USD	1.686	1.101
	666.998	1.441.223
Umanjeno za ispravku vrijednosti za očekivane kreditne gubitke	(126)	(179)
	666.872	1.441.044
UKUPNO	3.162.873	3.832.072

Depoziti kod inozemnih banaka uključuju negativnu obračunanu kamatu u iznosu od 2.125 tisuća KM na dan 31. ožujka 2021. godine (31. prosinca 2020. godine: uključivali su negativnu obračunanu kamatu u iznosu od 1.939 tisuća KM).

Oročeni depoziti kod inozemnih banaka, analizirani prema preostaloj ugovorenoj ročnosti, dani su kako slijedi:

U tisućama KM	31. ožujka 2021.	31. prosinca 2020.
Do mjesec dana	709.956	1.032.703
Od jednog do dva mjeseca	565.295	253.800
Od dva do tri mjeseca	1.067.059	525.637
Od tri do četiri mjeseca	154.350	96.154
Od četiri do dvanaest mjeseci	-	483.362
Ukupno	2.496.660	2.391.656
Umanjeno za ispravku vrijednosti za očekivane kreditne gubitke	(659)	(628)
UKUPNO	2.496.001	2.391.028

15. DEPOZITI KOD INOZEMNIH BANAKA (NASTAVAK)

U tisućama KM	31. ožujka 2021.	31. prosinca 2020.
Inozemne središnje banke	1.690.000	2.375.955
Inozemne komercijalne banke	1.473.658	1.456.924
Umanjeno za ispravku vrijednosti za očekivane kreditne gubitke (bilješka 5.1.1.)	(785)	(807)
UKUPNO	3.162.873	3.832.072

Više informacija o rasponu kompozitnog kreditnog rejtinga i koncentraciji kreditnog rizika Centralne banke za depozite kod inozemnih banaka na izvještajne datume je objavljeno u bilješci 5.1.2.

16. DUŽNIČKI INSTRUMENTI

Dužnički instrumenti su klasificirani po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit, a predstavljaju sredstva deviznih pričuva investirana u likvidne državne vladine obveznice zemalja Eurozone. Portfelj se sastoji od kratkoročnih i dugoročnih obveznica vlada sa fiksnom kamatnom stopom. Dužnički instrumenti po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit su denominirani u EUR valuti.

Analitička struktura dužničkih instrumenata po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit je sljedeća:

U tisućama KM	31. ožujka 2021.	31. prosinca 2020.
Kuponske vladine obveznice	8.303.303	8.589.935
Diskontne vladine obveznice	1.755.580	1.011.380
UKUPNO	10.058.883	9.601.315

Na dan 31. ožujka 2021. godine rezerviranja za očekivane kreditne gubitke za dužničke instrumente, priznana u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti, iznose 1.678 tisuća KM (31. prosinca 2020. godine: 1.598 tisuća KM).

16. DUŽNIČKI INSTRUMENTI (NASTAVAK)

Kretanje dužničkih instrumenata po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit u izvještajnim razdobljima prikazano je u sljedećoj tablici:

	Za razdoblje	
U tisućama KM	2021.	2020.
Na dan 1. siječnja	9.601.315	8.917.413
Kupovine tijekom razdoblja	1.252.622	507.190
Prodaje tijekom razdoblja	(284.941)	(316.129)
Prihod od kamata priznan tijekom razdoblja (bilješka 6)	8.634	9.825
Efekti negativnih kamatnih stopa priznani tijekom razdoblja (bilješka 6)	(4.814)	(3.256)
Dospjeća dužničkih instrumenata	(422.244)	(413.698)
Dospjeća kupona	(25.008)	(21.476)
Neto nerealizirana promjena u fer vrijednosti tijekom razdoblja	(66.681)	9.606
Na dan 31. ožujka	10.058.883	8.689.475

Više informacija o rasponu kompozitnog kreditnog rejtinga i koncentraciji kreditnog rizika Centralne banke za dužničke instrumente na izvještajne datume je objavljeno u bilješci 5.1.2.

Dužnički instrumenti, analizirani po njihovom preostalom ugovorenom dospjeću, dani su kako slijedi:

	31. ožujka 2021.	31. prosinca 2020.
U tisućama KM		
Do 3 mjeseca	766.918	422.511
Od 3 do 12 mjeseci	2.689.772	2.382.176
Od 1 do 3 godine	1.609.292	1.750.147
Preko 3 godine	4.992.901	5.046.481
UKUPNO	10.058.883	9.601.315

17. MONETARNO ZLATO

Fer vrijednost monetarnog zlata na dan 31. ožujka 2021. godine iznosi 273.284 tisuće KM, što predstavlja 96.000 unci zlata po vrijednosti od 2.847 KM po unci (31. prosinca 2020. godine: 291.561 tisuću KM, što je predstavljalo 96.000 unci zlata po vrijednosti od 3.037 KM po unci). Monetarno zlato je denominirano u EUR valuti.

Efekti promjena fer vrijednosti monetarnog zlata u izvještajnim razdobljima prikazani su u sljedećoj tablici:

U tisućama KM	Za razdoblje	
	1.1. - 31.3. 2021.	1.1. - 31.3. 2020.
Početno stanje	291.561	254.088
Neto nerealizirana promjena u fer vrijednosti tijekom razdoblja	(18.277)	13.370
Zaključno stanje	273.284	267.458

18. OSTALA IMOVINA

U tisućama KM	31. ožujka 2021.	31. prosinca 2020.
Potraživanja od domaćih banaka	2.031	1.756
Žiro računi	761	411
Potraživanja od službenika po osnovi manjka gotovog novca	600	600
Ostala razna finansijska imovina	366	347
Ukupno	3.758	3.114
Umanjeno za ispravku vrijednosti za očekivane kreditne gubitke	(619)	(618)
Ukupno ostala finansijska imovina	3.139	2.496
Unaprijed plaćeni troškovi	9.012	8.933
Numizmatičke zbirke	947	986
Ostala razna nefinansijska imovina	254	256
Ukupno ostala nefinansijska imovina	10.213	10.175
UKUPNO	13.352	12.671

Na dan 31. ožujka 2021. godine unaprijed plaćeni troškovi uključuju troškove po osnovi proizvodnje novčanica i kovanica u iznosu od 7.986 tisuća KM (31. prosinca 2020. godine: unaprijed plaćeni troškovi proizvodnje novčanica i kovanica iznosili su 7.860 tisuća KM).

Odabrane bilješke uz Sažeta finansijska izvješća za razdoblje tijekom godine koje je završilo 31. ožujka 2021.

19. NOVČANICE I KOVANICE U OPTJECAJU

U tisućama KM	31. ožujka 2021.	31. prosinca 2020.
Novčanice i kovanice u optjecaju na dan 1. siječnja	6.172.457	5.199.916
Neto povećanje tijekom razdoblja	49.798	972.541
Novčanice i kovanice u optjecaju	6.222.255	6.172.457

20. DEPOZITI BANAKA

Struktura depozita banaka prikazana je u sljedećoj tablici:

U tisućama KM	31. ožujka 2021.	31. prosinca 2020.
Depoziti domaćih komercijalnih banaka	5.653.989	5.900.698
Računi rezervi organizacionih dijelova Centralne banke	761	411
Posebni depoziti domaćih komercijalnih banaka – blokirana sredstva	33	33
UKUPNO	5.654.783	5.901.142

Depoziti domaćih komercijalnih banaka uključuju negativnu obračunanu kamatu u iznosu od 1.346 tisuća KM na dan 31. ožujka 2021. godine (31. prosinca 2020. godine: 1.302 tisuće KM).

Naredna tablica daje prikaz prosječnog stanja računa rezervi domaćih komercijalnih banaka, izračunanog za zadnje desetodnevno razdoblje na izvještajne datume:

U tisućama KM	31. ožujka 2021.	31. prosinca 2020.
Obvezna pričuva	2.774.321	2.727.364
Sredstva iznad obvezne pričuve	3.100.702	3.038.133
UKUPNO	5.875.023	5.765.497

21. DEPOZITI VLADE I OSTALIH JAVNIH INSTITUCIJA

Struktura depozita Vlade i ostalih javnih institucija prikazana je u sljedećoj tablici:

U tisućama KM	31. ožujka 2021.	31. prosinca 2020.
Proračunski depoziti institucija BiH	590.322	579.869
Ostali depoziti javnih institucija i agencija u BiH	244.710	231.805
Ostali depoziti domaćih vlada i vladinih institucija	112.967	85.047
Depozitni račun po transakcijama MMF-a	326	323
UKUPNO	948.325	897.044

22. OSTALE OBVEZE

U tisućama KM	31. ožujka 2021.	31. prosinca 2020.
Dobavljači	1.977	1.932
MMF-ovi računi broj 1 i 2 (bilješka 27)	1.616	1.587
Depoziti Svjetske banke	549	101
Obračunane obveze za troškove tekućeg razdoblja	319	135
Ostale finansijske obveze	2	4
Ukupno ostale finansijske obveze	4.463	3.759
Nefinansijske obveze po raznim osnovama	91	106
Naplaćeni i odloženi prihodi budućeg razdoblja	47	54
Ukupno ostale nefinansijske obveze	138	160
UKUPNO	4.601	3.919

23. KAPITAL

Struktura kapitala je prikazana u sljedećoj tablici:

U tisućama KM	31. ožujka 2021.	31. prosinca 2020.
Početni kapital	25.000	25.000
Pričuve	870.455	957.331
<i>Generalne pričuve (zadržana dobit)</i>	<i>545.203</i>	<i>545.203</i>
<i>Ostale pričuve</i>	<i>31.300</i>	<i>31.300</i>
<i>Rezerve fer vrijednosti za dužničke i vlasničke instrumente po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit</i>	<i>222.848</i>	<i>291.527</i>
<i>Rezerviranja za očekivane kreditne gubitke</i>	<i>1.678</i>	<i>1.598</i>
<i>Rezerve fer vrijednosti za monetarno zlato</i>	<i>69.426</i>	<i>87.703</i>
Neto dobit za razdoblje	2.625	-
UKUPNO	898.080	982.331

24. NOVAC I NOVČANI EKVIVALENTI

Za potrebe izvješća o novčanim tokovima, novac i novčani ekvivalenti se sastoje od:

U tisućama KM	31. ožujka 2021.	31. ožujka 2020.
Devizni depoziti sa rokom dospeljeća do tri mjeseca ili kraće, od datuma stjecanja	1.665.860	1.441.676
Devizni depoziti po viđenju	666.998	859.256
Gotovina u stranim valutama	143.127	139.804
Specijalna prava vučenja u MMF-u	864	2.978
Žiro računi	761	528
Ukupno	2.477.610	2.444.242
Umanjeno za ispravku vrijednosti za očekivane kreditne gubitke	(684)	(611)
UKUPNO	2.476.926	2.443.631

25. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM OSOBAMA

Centralna banka u okviru svog redovitog poslovanja stupa u transakcije sa povezanim osobama. Imajući u vidu da je Centralna banka osnovana aktom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, a da je početni kapital uplaćen od strane Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, transakcije koje se odvijaju u okviru redovitih operacija Centralne banke sa državom i državnim institucijama predstavljaju transakcije sa povezanim osobama. U skladu sa Zakonom o Centralnoj banci, Centralna banka djeluje kao agent države BiH i drugih državnih institucija. Centralna banka prima depozite od države BiH i drugih državnih institucija i djeluje striktno u ime i po nalogu deponenta.

Transakcije sa državom i državnim institucijama prikazane su u sljedećim tablicama:

U tisućama KM	Ministarstvo financija i trezora BiH	Agencija za osiguranje depozita BiH	Uprava za neizravno oporezivanje BiH	Ukupno
31. ožujka 2021.				
IMOVINA				
Ostala imovina	1	1	-	2
Ukupno	1	1	-	2
OBVEZE				
Depoziti deponentata	520.023	227.444	131.332	878.799
Ukupno	520.023	227.444	131.332	878.799
PRIHODI				
Prihodi od naknada i provizija	4	3	1	8
UKUPNO	4	3	1	8

25. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM OSOBAMA (NASTAVAK)

U tisućama KM	Ministarstvo financija i trezora BiH	Agencija za osiguranje depozita BiH	Uprava za neizravno oporezivanje BiH	Ukupno
31. prosinca 2020.				
IMOVINA				
Ostala imovina	25	1	1	27
Ukupno	25	1	1	27
OBVEZE				
Depoziti deponenata	527.159	214.696	122.622	864.477
Ukupno	527.159	214.696	122.622	864.477
PRIHODI				
Prihodi od naknada i provizija	35	12	4	51
UKUPNO	35	12	4	51

U obavljanju funkcija bankara, depozitara i fiskalnog agenta propisanih Zakonom o Centralnoj banci, Centralna banka također vodi odgovarajuće računovodstvene evidencije i izvršava transakcije za državu i državne institucije izvanbilančno. Više informacija o ovim izvanbilančnim evidencijama prikazano je u bilješkama 26 i 27.

Centralna banka smatra da ima izravan odnos povezanosti sa članovima ključnog rukovodstva, bliskim članovima obitelji članova ključnog rukovodstva i društvima pod kontrolom, zajedničkom kontrolom ili značajnim utjecajem članova ključnog rukovodstva i bliskih članova njihovih obitelji.

Naknade članovima ključnog rukovodstva

Ukupne naknade članovima ključnog rukovodstva u razdoblju 1.1. - 31.3.2021. godine iznose 224 tisuće KM, od čega se 140 tisuća KM odnosi na plaće i ostale naknade, a 84 tisuće KM na poreze i doprinose (U razdoblju 1.1. - 31.3.2020. godine ukupan iznos od 188 tisuća KM odnosio se na plaće i ostale naknade u iznosu od 117 tisuća KM, a 71 tisuća KM na poreze i doprinose).

26. IZVANBILANČNE STAVKE

Centralna banka vodi određene račune u stranim valutama vezane uz sporazume između vlada BiH i inozemnih vlada i finansijskih organizacija. Kako ovi računi nisu niti imovina niti obveze Centralne banke, oni nisu uključeni u izvješće o finansijskom položaju Centralne banke.

Također, izvanbilančne stavke sadrže devizne račune državnih institucija i agencija, kao i komercijalnih banaka, za koje Centralna banka djeluje kao agent.

26. IZVANBILANČNE STAVKE (NASTAVAK)

Naredna tablica prikazuje analitiku ovih izvanbilančnih stavki:

U tisućama KM	31. ožujka 2021.	31. prosinca 2020.
Depoziti USAID-a	2.497	2.497
Depoziti nerezidenata	2.497	2.497
Depoziti Vijeća ministara BiH:	13.440	8.556
<i>Depoziti Vijeća ministara BiH na osnovu sukcesije</i>	42	41
<i>Depoziti Vijeća ministara BiH koji se odnose na servisiranje inozemnog duga BiH</i>	11.605	6.738
<i>Depoziti Vijeća ministara BiH koji se odnose na proračun institucija BiH</i>	1.532	1.528
<i>Ostali depoziti Vijeća ministara BiH</i>	261	250
Depoziti ostalih rezidenata:	11.733	13.459
<i>Depoziti – mirovine iz Njemačke</i>	219	-
<i>Depozitni računi banaka</i>	11.514	13.459
Depoziti rezidenata	25.173	22.015
Račun za gotovinu - Agencija za osiguranje depozita BiH	55.305	73.684
Ukupno – državne institucije	55.305	73.684
UKUPNO	82.975	98.196

Ministarstvo financija i trezora BiH je institucija koja djeluje u ime Vijeća ministara BiH i države u upravljanju i koordiniranju depozitima. Na da 31. ožujka 2021. godine ova sredstva ukupno iznose 15.937 tisuća KM (31. prosinca 2020.: 11.053 tisuće KM).

27. ČLANSTVO BIH U MEĐUNARODNOM MONETARNOM FONDU

U skladu sa sporazumima između BiH i MMF-a Centralna banka je određena za fiskalnog agenta i depozitara za članstvo BiH u MMF-u. Uloga Centralne banke kao fiskalnog agenta je specifična zbog aranžmana valutnog odbora. Centralna banka djeluje u ime BiH u njenim odnosima sa MMF-om, ali nema nikakvu odgovornost za sredstva i obveze vezane uz članstvo.

Centralna banka drži račun specijalnih prava vučenja u MMF-u, MMF-ov račun broj 1 i MMF-ov račun broj 2 u izvješću o finansijskom položaju. Centralna banka također osigurava usluge čuvanja vrijednosnih papira BiH izdanih za pokriće članstva u MMF-u i za reotkup obveza, a koji su evidentirani u izvanbilančnoj evidenciji.

27. ČLANSTVO BIH U MEĐUNARODNOM MONETARNOM FONDU (NASTAVAK)

Centralna banka primjenjuje neto metod u prikazivanju finansijske pozicije BiH u MMF-u, što je prikazano u nastavku:

U tisućama KM

	31. ožujka 2021.	31. prosinca 2020.
Kvota	625.100	614.046
Specijalna prava vučenja u MMF-u	864	879
UKUPNO IMOVINA	625.964	614.925
MMF-ov račun br. 1	1.563	1.535
MMF-ov račun br. 2	53	52
Vrijednosni papiri	1.534.915	1.520.009
Alokacija SDR	379.223	372.517
Obračunana kamata na alokaciju SDR	39	65
Računi plativih troškova	1.582	1.670
UKUPNO OBVEZE	1.917.375	1.895.848
NETO POZICIJA BIH U MMF-u	1.291.411	1.280.923

Račun vrijednosnih papira, MMF-ov račun broj 1 i MMF-ov račun broj 2 predmetom su valutnog usklađivanja uvijek kada se valuta koristi u finansijskim transakcijama između MMF-a i BiH. Najmanje jednom godišnje, na kraju MMF-ove finansijske godine (30. travnja), sva držanja valuta u MMF-u se ponovo vrednuju po važećem tečaju SDR-a. Ova vrijednosna prilagođavanja se uključuju u odgovarajuća stanja računa.

28. DOGAĐAJI POSLIJE DATUMA IZVJEŠTAVANJA

U razdoblju između 31. ožujka 2021. godine i datuma odobrenja ovih sažetih finansijskih izvješća, nije bilo događaja koji bi zahtijevali usklađivanje ili koji su značajni, ali ne zahtijevaju usklađivanje.